

Oblikovanje in uporaba sredstev socialnega zavarovanja

Znano je, da dajemo v naši državi visoka sredstva za socialno zavarovanje. To kažejo tudi podatki o odstotku, s katerim sodeluje socialno zavarovanje pri razdelitvi narodnega dohodka, kar smo opisali tudi v prejšnji številki. Višina te vsote in specifična dejavnost službe socialnega zavarovanja (ustvaritev zelo široke zaščite naših delovnih ljudi) povzročata, da spremlja skupnost s posebno pozornostjo trošenje skladov v ta namen in učinkovitost zavarovanja zavarovancev. Tako prvi kakor drugi vzrok vplivata tudi na to, da je vsak naš človek zelo zainteresiran na vsej dejavnosti socialnega zavarovanja (zdravstveno zavarovanje, invalidsko in pokojninsko zavarovanje, dodatki za otroke itd.).

Na precej omejenem prostoru ni mogoče podati popolne podobe vseh problemov socialnega zavarovanja. Zato se bomo ustavili samo pri nekaterih problemih s tega področja.

Lanske izkušnje

Jasno je, da je odvisno gibanje dohodkov in izdatkov socialnega zavarovanja od splošnih ekonomskih in drugih pogojev, nato pa tudi od učinkovitosti ukrepov same službe socialnega zavarovanja. V l. 1956 so nekateri storjeni ukrepi dali ustrezne družbene rezultate in znatno zmanjšali izdatke. To se predvsem nanaša na spremenjeni cenzus pri dodatkih za otroke in na uvedbo zaščitnega dodatka pri pokojninah. Po drugi strani pa se nekatera pričakovanja niso izpolnila. Cene zdravstvenih uslug se niso stabilizirale. Uvedba posebnih stopenj prispevkov, v prvi vrsti za preveliko število bolezni v posameznih podjetjih in podobno, ni popolnoma aktivizirala gospodarskih organizacij, da bi bolj ščitile zdravje zaposlenih delavcev.

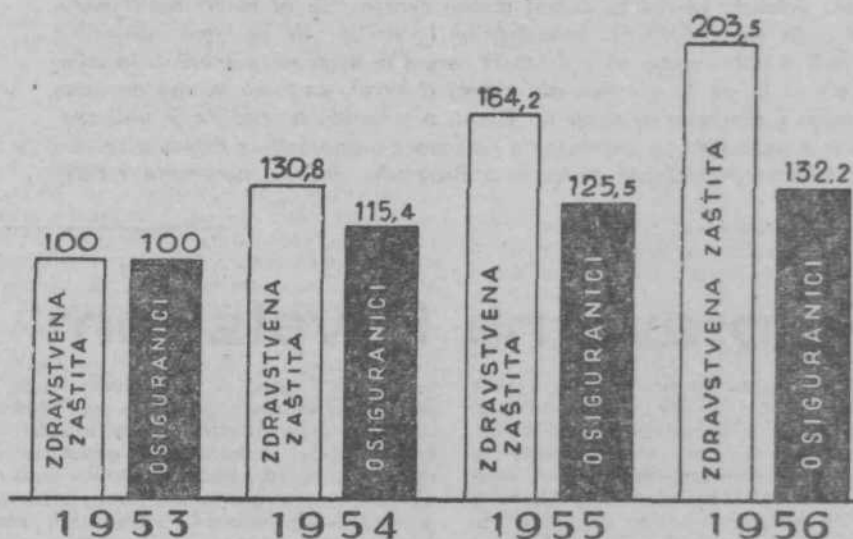
V gibanju izdatkov in dohodkov vidimo uspehe in slabosti službe socialnega zavarovanja. Posamezne lanske izkušnje so lahko v tem smislu zelo koristne za nadaljnje delo.

Kaj bi bilo treba doseči

V delu ambulantno polikliničnih ustanov je treba težiti po bolj sodobni in učinkoviti zaščiti zdravja zavarovanih oseb in po racionalnejšem zdravljenju.

(Nadaljevanje na 15. strani)

AKTIVNI ZAVAROVANCI IN IZDATKI ZDRAVSTVENEGA ZAVAROVANJA V INDEKSNIH ŠTEVILKAH (1953 = 100)

Skupni porast izdatkov zdravstvenega zavarovanja od l. 1953 do l. 1956 pojasnjujejo razen s povečanjem zmogljivosti in z intenzivnejšim posluževanjem zdravstvenih uslug pretežno s porastom cen zdravstvenih uslug, ki so v tem razdobju rasle povprečno za okrog 15 odstotkov v primerjavi s predhodnim letom.

Dohodki socialnega zavarovanja po virih

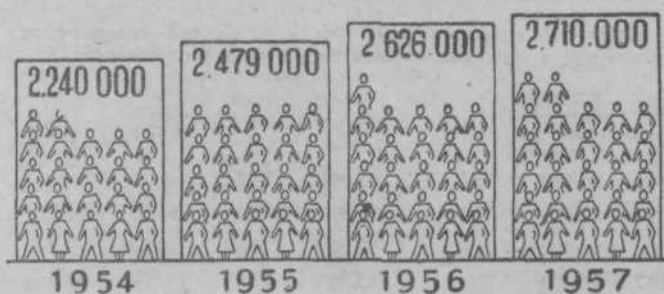
	(v milijonih dinarjev)			
	1954	1955	1956	1957
Od gospodarskih organizacij	87.991	97.060	101.852	109.147
Od ustanov, uradov in družbenih organizacij	27.966	31.164	34.119	36.553
Od zasebnih delodajalcev	1.911	1.970	1.865	2.000
Od pogodbenih zavarovancev	124	204	227	246
Drugi dohodki	734	484	237	254
Skupaj	118.726	130.882	138.300	148.200

Izdatki socialnega zavarovanja po skladih

	(v milijonih dinarjev)			
	1954	1955	1956	1957
Zdravstveno zavarovanje	33.307	40.888	47.835	54.260
Invalidnine in pokojnine*	27.988	31.059	38.740	42.100
Otroški dodatki	41.650	47.655	47.765	49.580

* Skupaj z drugimi izdatki sklada dolgoročnega zavarovanja.

AKTIVNI ZAVAROVANCI

IZDATKI SOCIALNEGA ZAVAROVANJA PO SKLADIH V LETU 1956

Število opravljenih pregledov in uslug v ambulantno-polikliničnih ustanovah in število bolniških dni

	(v tisočih)			
	1954	1955	1956	1957
Pregledi in usluge	33.614	39.759	46.000	50.300
Bolniški dnevi	13.086	14.454	15.080	15.690

Število otrok, za katere izplačujejo dodatek, in število užiivalcev invalidnin in pokojnin

	1954	1955	1956	1957
Otroci	1.556.000	1.639.000	1.655.000	1.706.000
Invalidnine in pokojnine	397.000	428.000	461.000	490.000

(Nadaljevanje z 12. strani)

Novo obračunavanje uslug, ki ga izvaja del teh ustanov, je vsekakor korak naprej v tej smeri. Ljudski odbori doslej niso popolnoma oblikovali niti strokovne kontrole nad delom zdravstvenih ustanov. Seveda vpliva to tudi na učinkovitost zaščite zavarovancev in na racionalno trošenje skladov.

Pri izvajanju invalidsko pokojninskega zavarovanja je praksa posameznih zavodov zelo različna, pogosto pa so nekateri postopki tudi nezakoniti. To povzroča ali škodo skladom ali pa okrne pravice zavarovancev. Pri prekomernem trošenju skladov se bolj pride do izraza različno uporabljanje pravnih norm v pokojninskem zavarovanju in v precejšnji meri nesodobna ocena delovne sposobnosti. Ta pojav spravlja v negotovost uresničenje tudi tistih možnosti, ki jih sedanji sistem invalidskega zavarovanja nudi, in povzroča skupnosti znatno škodo.

Izdatke za otroške dodatke smo zmanjšali v l. 1956 za 4,8 milijarde dinarjev, in to na račun tistih zavarovancev, ki imajo še druge dohodke za vzdrževanje otrok. To smo dosegli s spremembo cenusa, ki služi za osnovo za nadaljnje pravice na

trolo nad plačevanjem prispevkov za socialno zavarovanje. Z revizijo je bilo ugotovljeno, da si določeni zavezanci prizadevajo, da bi se izognili, ali pa da bi vsaj odložili plačilo prispevkov.

Ugotovitve, ki so lahko koristne

Naj začnemo pri plačevanju prispevkov. Neredno obračunavanje pripelje do dolgovanja znatnih vsot skladom socialnega zavarovanja. Tako so v Zagrebu samo pri nekaj pregledanih podjetjih ugotovili zaostanek v višini okrog 95 milijonov dinarjev, na Reki 14 milijonov, v Zadru 38, v Pulju 20, v Bosni in Hercegovini 93 milijonov itd.

Podatki statistične službe Zveznega zavoda za socialno zavarovanje kažejo, da rastejo cene pregledov zavarovancev hitreje od njihovega števila in od delovnih ur zdravnikov v ambulantno poliklinični mreži. Podobno je stanje tudi glede cen bolniških uslug. Prav tako je bilo ugotovljeno, da izostanki z dela upadajo. Porast števila invalidov je v primerjavi z nanovo zaposlenimi aktivnimi zavarovanci in starostnimi upokojenci zelo velik. Pri mnogih zavarovancih pogosto opazamo znatno zmanjšanje delovne sposobnosti. Mislijo, da ocena invalidnosti in ukrepi za rehabilitacijo in zaposlitev ta-

kih oseb ne bazirajo na veljavnih predpisih. O tem pričajo tudi mnogi primeri, ko se invalidski upokojenci sami zaposlijo in celo odpovejo invalidskim pokojninam. To se dogaja zato, ker proglasimo trajno nesposobnost prej, preden podvzamemo učinkovito zdravljenje.

To so vprašanja, za katera mislimo, da so v vsej problematiki socialnega zavarovanja bolj pomembna. Jasno je, da daje skupnost velika sredstva za zavarovanje delovnih ljudi, hkrati pa je tudi zelo zainteresirana za trošenje teh sredstev in za morebitne prihranke. Organe družbenega upravljanja morajo na tem zelo važnem in občutljivem področju voditi osnovna načela: čim boljša in čim bolj učinkovita zaščita ob čim manjših stroških. Samo tako bomo dosegli, da bo tudi vsak naš zavarovalec skrbel za pravilno trošenje teh skladov.

B. S.

Izdatki socialnega zavarovanja v primerjavi z narodnim dohodkom v letu 1953

(V odstotkih)

Jugoslavija	9,4
Avstrija	11,0
Belgija	8,8
Francija	8,3
Zah. Nemčija	10,1
Italija	8,1
Nizozemska	5,8
Norveška	2,9
Švedska	6,0
Švica	3,5
Vel. Britanija	4,0
Japonska	2,0
Finska	7,7

Splošna pripomba: Vse podatke v tej rubriki je dala na razpolago statistična služba Zveznega zavoda za socialno zavarovanje. Podatki za leto 1957 pomenijo planirane številke Zveznega zavoda za socialno zavarovanje.

Dohodki socialnega zavarovanja po posebnih stopnjah

(od podjetij, v katerih je velik odstotek bolezenskih dopustov, slaba higiensko-tehnična zaščita itd.)

(V milijonih dinarjev)

1955	1.660
1956	3.430
1957	3.900

otroški dodatek. Na tem področju ostane še naloga sprostiti postopek in način izdajanja dokumentov in okrepiti kontrolo nad izplačevanjem dodatkov.

Znatna sredstva za preventivo ostajajo neizkoriščena, ne napravijo se potrebni ukrepi, vse to pa škodi zdravju zavarovancev in povečuje izdatke za njihovo zdravljenje. Tu bi bilo treba predvsem določiti prvenstvene naloge.

Prav tako je treba okrepiti tudi kon-

Odstotek dnevno odsotnih

1954	4,3
1955	4,0
1956	4,0
1957	3,9

Olajšanje položaja zaposlene ženske

Kaj so v tem pogledu napravili v Beogradu

Na svojem zadnjem zasedanju je zvezna ljudska skupščina ob sprejemu resolucije o načelih stanovanjske zakonodaje posebno vztrajala na bodoči vlogi stanovanjskih skupnosti. Ob tej priložnosti je bilo rečeno, da morajo stanovanjske skupnosti in hišni sveti imeti važno vlogo v nadaljnjem osvobajanju ženske od pritiska zaostalega gospodinjstva z ustvarjanjem — s pomočjo komun — raznih oblik otroških vrtcev in podobnih ustanov, skupnih pralnic in drugih uslužbosti ustanov itd.

Jasno je, da take naloge ni mogoče izvesti preko noči. Treba je iti postopno s smotrom, da rešujemo mnoge probleme z angažiranjem večjega števila ljudi in s čim cenejšimi sredstvi. Sprejeto je bilo stališče da morajo komune pri vsem tem delu pomagati organom upravljanja.

Na tem področju je vrsta problemov, ki bi jih bilo mogoče s tesnejšim sodelovanjem državljanov, z neko vrsto samopomoči, uspešno reševati. V večjih mestih in industrijskih krajih je resno vprašanje, kam spravljati otroke zaposlenih staršev med delovnim časom. Doslej smo

to reševali z graditvijo dragih otroških domov, dnevnih domov, vrtcev itd. Prav tako pereč je tudi problem pralnic, servisov za razne usluge in podobno, kar bi prispevalo, da bi bile ženske rešene določenih bremen. Ni dvoma, da je to delna dolžnost tudi stanovanjskih skupnosti in hišnih svetov, seveda ob pomoči komune in državljanov.

Kakšno je stanje v Beogradu

Navedli bomo najprej nekaj dejstev, ki jasno kažejo, da ženska zaradi dvojne naloge (tako na delovnem mestu in v družini) ni sposobna posvetiti dovolj pozornosti svojemu širokovnemu in kulturnemu razvoju, prav tako pa nima dovolj časa za sodelovanje pri delu družbenih organizacij. Od 152.673 zaposlenih oseb je v gospodarstvu Beograda 37.587 žensk, kar znaša 25 %. Delež žensk v družbenih organizacijah pa je skoraj redno še manjši. Takole je to v številkah:

(Nadaljevanje na 14. strani)